

Студент 2 року магістратури
факультету економіки і права ХНЕУ

ЗНАЧЕННЯ "ОЩАДЛИВОГО ВИРОБНИЦТВА" ДЛЯ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Анотація. Розглянуто концепцію ошадливого виробництва – концепцію менеджменту, яка була створена у японській корпорації Toyota та отримала широку популярність серед теорій організації та управління сучасним бізнесом. Запропоновано застосування концепції ошадливого виробництва як засобу підвищення конкурентоспроможності українських підприємств, обґрунтовано ефективність упровадження даної концепції на вітчизняних підприємствах.

Аннотация. Рассмотрено концепцию бережливого производства – концепцию менеджмента, созданная в японской корпорации Toyota и получившая широкую популярность среди теорий организации и управления современным бизнесом. Предложено применять концепцию бережливого производства для повышения конкурентоспособности украинских предприятий, обосновано эффективность внедрения данной концепции на отечественных предприятиях.

Annotation. The conception of lean production is considered in this article. It's a management conception, which was created on the biggest Japanese automaker Toyota and which gets wide popularity among modern organizational and management theories. The author suggests to apply lean production for increasing competitiveness of the Ukrainian enterprises. Thus the effectiveness of the adoption of this conception is grounded in the article.

Ключові поняття: теорії організації та управління бізнесом, концепція ошадливого виробництва, створення цінності, втрати.

Починаючи з моменту здобуття Україною незалежності, перед національною економікою постає питання забезпечення конкурентоспроможності виробництва. Немає жодних сумнівів, що головною проблемою вітчизняного виробництва є низька якість продукції та висока собівартість порівняно з лідерами ринку. З чого можна зробити висновок, що рішення даної проблеми потрібно шукати саме у вдосконаленні виробництва. Враховуючи те, що українська економіка не має резервних коштів, які можливо було б направити на інвестиційно-інноваційну діяльність, а також скорочення прямих іноземних інвестицій в Україну, удосконалення повинні забезпечувати максимально можливу ефективність.

Слід зазначити, що придбання високопродуктивної техніки саме по собі не може забезпечити ефективність виробництва. Вона не вирішить питань людського чинника, логістики, економіки та управління організацією взагалі. Отже, для того щоб створити конкурентоспроможне виробництво, необхідно впроваджувати зміни відповідно з системним підходом, використовуючи методи економічної кібернетики та прикладної математики.

На сьогоднішній день популярними є концепції розвитку виробництва, такі, як концепція масового виробництва за індивідуальним замовленням та віртуалізовані корпорації, а також організаційно-управлінських теорій, такі, як концепція управління знаннями І. Нонаки, теорія обмежень Е. Голрдата, збалансована система показників Р. Каплана та Д. Нортон. Автор даного дослідження пропонує розглянути концепції ошадливого виробництва, що на 80 % складається з організаційних заходів і тільки на 20 % з інвестицій у технологію.

Метою даного дослідження є обґрунтування доцільності використання концепції ошадливого виробництва як засобу підвищення конкурентоспроможності українських підприємств.

Задля досягнення зазначеної мети треба дослідити сутність концепції ошадливого виробництва та переваги її використання.

Концепцію ошадливого виробництва (з англ. *Lean Production*) було запропоновано у другій половині 90-х років ХХ століття англійським науковцем Денієлом Теодором Джонсом і американцем Джеймсом Потттером Вумеком. Ця ідея набула значної популярності у світі. Були засновані такі організації, як Інститут ошадливого виробництва підприємства (США), Академія ошадливого виробництва (Великобританія), Центр Оргпром (Росія). На сьогодні ошадливе виробництво застосовують майже 100 % японських компаній, 72 % компаній США, у Великобританії – 56 %, у Бразилії – 55 %, у Мексиці – 42 %, у той час як в Україні ошадливим виробництвом займаються тільки декілька компаній [1].

Мета ошадливого виробництва – ліквідувати дії та чинники, які віднімають час, поглинають ресурси, але не створюють цінність, а також формування умов, при яких дії, які залишилися, які створюють цінність, вистроюються в безперервний потік, який витягує споживач.

Узагалі для процесу створення цінності характерні три види дій:

по-перше, дії, які споживають ресурси для створення цінності продукту (переробка сировини в кінцевий продукт: штамповка, складання, пакування, маркування і т. ін.);

по-друге дії, що споживають ресурси для забезпечення нормального функціонування виробництва (контроль якості, транспортування, зберігання, нормування праці та начислення заробітної плати, охорона і т. ін.);

по-третє дії, що споживають ресурси, але не додають продукту жодної цінності й при цьому не є потрібними для організації та технології виробництва. Концепцією ошадливого виробництва вони інтерпретуються як втрати

(виробництво дефектної продукції, браку, пошуки необхідних деталей, інструментів, документів, очікування і т. ін.) Їх треба усунути.

За класифікацією Тайіті Оно (1912 – 1990 рр.) – технічного директора компанії Тойота, втрати поділяються на наступні види [2]:

- перевиробництво;
- надлишкові запаси;
- брак;
- зайві операції;
- зайва обробка;
- простої та очікування;
- втрати при транспортуванні;
- втрата співробітниками творчого потенціалу;
- перевитрати ресурсів;
- втрачені замовлення та можливості;
- штрафні санкції наглядових органів.

Інформаційний пошук та експрес-аналіз вітчизняних періодичних видань з проблем бізнесу та менеджменту виявили майже повну відсутність офіційних відомостей про здобутки вітчизняних ощадливих підприємств. На відміну від ситуації, яка склалася в українському сегменті Інтернету, в Рунеті міститься багато інформації про успіхи західних та російських підприємств, що впроваджують принципи ощадливості.

Автором дослідження подано приклади компаній, які впроваджують принципи та інструменти ощадливого виробництва (таблиця).

Таблиця

**Досвід українських підприємств, які впровадили інструменти
ощадливого виробництва**

Назва підприємства	Опис підприємства	Інструменти, що впроваджуються	Результати, які були досягнені
Корпорація "Агросоюз" [3]	Працює в Україні, Росії, Казахстані та замагається пошуком, упровадженням і розповсюдженням передових технологій у сільському господарстві, поставками сільськогосподарської техніки, вантажного транспорту, запчастин та забезпечення сервісу	1) реалізовано проект "Упровадження системи "Упорядкування(5S)" У корпорації "Агросоюз"; 2) упровадження підходу ощадливості розпочато у вересні; 3) увпровадження пропозицій робітників дільниць щодо вдосконалення їхньої роботи	1) ініціювання працівниками 54 заходів для вирівнювання потоку, з яких 45 не потребують інвестицій; 2) заощадження 37 тис. грн за рахунок систематизації та перерозподілу між підрозділами корпорації меблів у ході впровадження принципу "Видалення непотрібного"; 3) отримання значних коштів від реалізації металобрухту; 4) підвищення продуктивності роботи на 41 %
Корпорація "Артеріум" [4]	потужна українська фармацевтична компанія створена у 2005 р., яка об'єднує ПАТ "Київмедпрепарат" – український лідер у виробництві антибіотиків та АТ "Галичфарм" – потужного виробника препаратів на рослинній основі	1) оптимізація операційних процесів; 2) застосування методів статистичного аналізу; 3) підвищення соціальної відповідальності перед усіма зацікавленими сторонами	1) збільшення продуктивності роботи персоналу майже у 2 рази; 2) підвищено ефективність використання існуючих потужностей та зниження непланових простоїв; 3) зниження споживання природного газу на 15 % у порівнянні з минулим роком
Виробнича фірма "Панда" [5]	займається виробництвом безалкогольних напоїв з 1994 р., яка потребувала вирішення проблеми збільшення обсягів виробництва на застарілому обладнанні	1) упровадження системи всезагального догляду за обладнанням ТРМ; 2) підвищення технічного рівня виробництва та культури виробництва в цілому; 3) оптимізація потоку створення цінності	1) збільшення коефіцієнта ефективності завантаження лінії на 30 %; 2) зменшення позапланових простоїв до 3 %; 3) скорочення втрат від браку в 10 разів; 4) зменшення виробничих витрат на 20 %

Таким чином, було обґрунтовано доцільність упровадження ощадливої виробничої системи на підприємствах. Результати дослідження є актуальними для вітчизняних підприємств, адже застосування інструментарію концепції ощадливого виробництва дає змогу зробити собівартість продукції конкурентоспроможною на світовому ринку; водночас удосконалити якість продукції, що виробляється; удосконалити виробництво без значних капіталовкладень. Звісно, визначені лише загальні переваги використання концепції ощадливого виробництва, а подальші дослідження будуть присвячені розробці рекомендацій щодо впровадження ощадливої виробничої системи на вітчизняному підприємстві.

Література: 1. Лисин В. Д. "Роль ощадливого виробництва" в діяльності підприємства [Електронний ресурс] / В. Д. Лисин, О. І. Лисенко, Ю. С. Вовк. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/PSPE/2009_1/Lisenko_109.htm. 2. Ощадливе виробництво: концепція, інструменти, досвід : наук.-практ. видання / Т. В. Вакуленко ; Держ. вищ. навч. заклад "Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана". – К. : КНЕУ, 2009. – 157 с. 3. Офіційний сайт корпорації "Агросоюз". – Режим доступу : www.agrosoyuz.ua. 4. Офіційний сайт корпорації "Артеріум". – Режим доступу : www.arterium.ua. 5. Офіційний сайт виробничої фірми "Панда". – Режим доступу : www.panda.vin.ua.